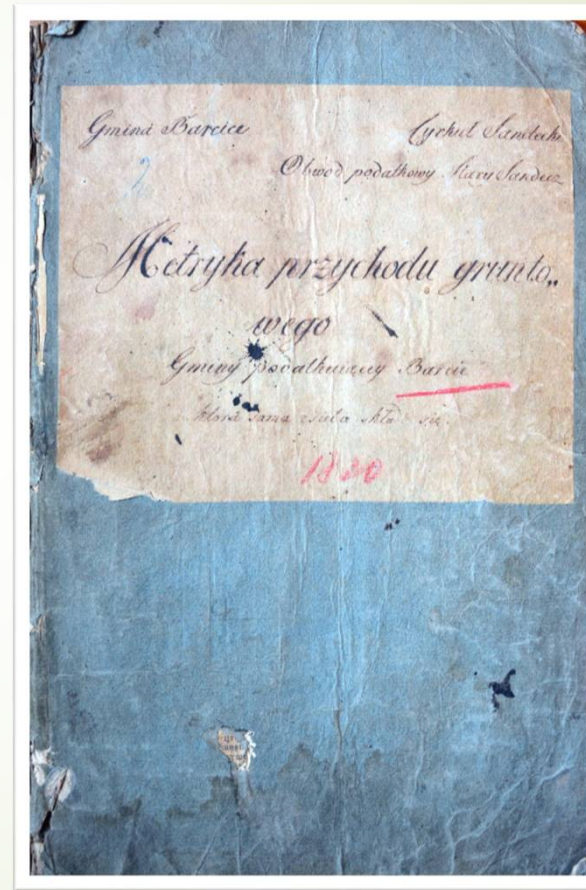
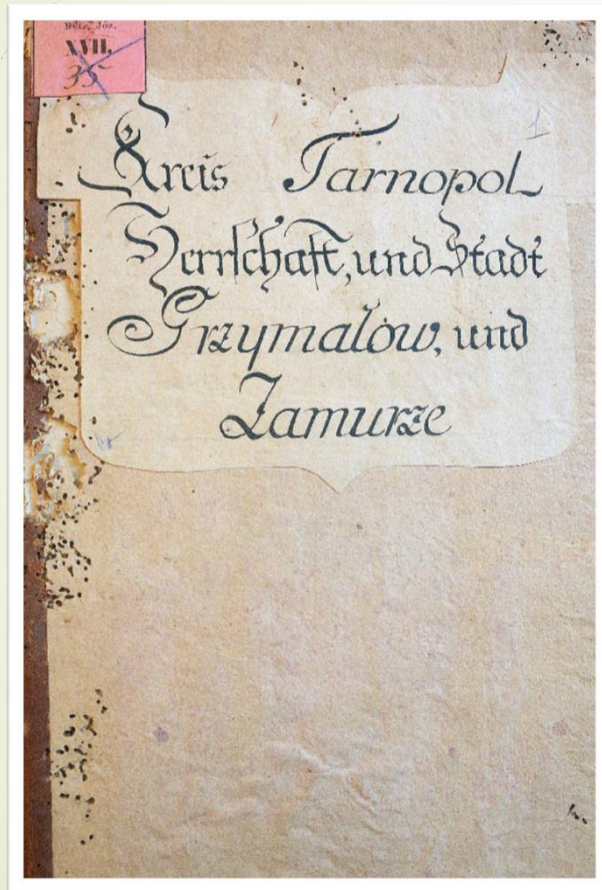

Jak interpretować metryki józefińską i franciszkańską

Krzysztof Ślusarek

Czym były metryki gruntowe?

Metryka józefińska – części składowe

- ▶ **Dokumenty podstawowe**

- 1. Opisanie granic** – opis granic danej miejscowości
- 2. Prawidła fasjonowania** – opis niw uwzględniający znajdujące się w ich granicach rodzaje gruntów, powierzchnie i zasady szacowania wysokości zbiorów
- 3. Księga pomiarów**
- 4. Sumariusz gruntów dominikalnych i rustykalnych**
  - zawierał zestawienie powierzchni gruntów oraz uzyskiwanego z nich przychodu

Metryka józefińska – części składowe

► Dokumenty uzupełniające i dodatkowe

1. Sumariusz fasji pieniężnej z Ekstraktów wyprowadzonej
2. Sumariusz ekstraktów, ekstrakty fasji indywidualnej
3. Protokół względem wydania i nada odebrania Ekstraktów indywidualnej fasji
4. Obrachunek kontrolowanego przychodu z gruntu
5. Adnotacja (Adnotatio, zaczynająca się od słów:
„W tej wsi wszystkie pola tak lepszego, jako też i podłego gatunku w trzecim roku w ugór wypuszczane bywają”)
6. Zestawienie ogólne sumy gruntów dworskich, plebańskich i chłopskich
7. Sumaryczne obliczenie „pożytku” (zbiorów) z gruntów dominikalnych i rustykalnych z przeliczeniem ich na wartość pieniężną
8. Sumariusz procentu z przychodu pieniężnego
9. Tabele oszacowania dochodów z lasów dworskich
10. Konsygnacja (wyszczególnienie) gruntów pustych
11. Konsygnacja rzek i jezior oraz pożytku jaki przynosiły

Metryka józefińska – opisanie granic

190

190

Drziano się na granici Dobra Miasta Ibarada Dnia siedmego
Grudnia Tysiące siedmset Ośmdziesiąt siedmego Roku.

W przytomności Gromad sáinnie Graniczących a mianowicie
w przytomności Woytów Przyrzecznych i innych Ludzi wy-
branych.

Na mocy Cykularza pod dniami Drugim Lutego Tysiące
siedmset Ośmdziesiąt siedmego Roku od Najwyższej Cesar-
sko Królewskiej ułżenia powalchów Komisji dla ograniczenia
karcnych Dobra osobna do Pánstwa wypadłego.

Stangrosfy na granici Dobra Miasta Ibarada nad stawem od
Młyna Lubianickiego płynącym zobowiązuje najprzód oznaczyć
Grunta wotaciwe Ibaradzie od gruntów sáinnich Lubianiec-
kich usypany jest kopicie prunofy, od którego idąc na wschód
między oddzielnego Grunta Ibaradzie od gruntów Lubianiec-
kich w odległości kłmi sto dwunadziesiąt siedm kopicie Drugi
w ty sáinnie narodny, nad drogę do Młyna Lubianickiego idąc
ca usypany, skąd na północ tę drogę o sędzi pięćdziesiąt sześć,
kopicie narodny Drugi na uboczu usypany od Młyna Lubianic-

Metryka józefińska

– prawidła, sumariusz

Cyrkuł Brodzki
Panstwo Strumitowa Kamionka
Miasto Kamionka
z Przedmiesiami
Beżkim Lwowskim Lubuzamskim
Godzinnem Krzywoteką Wojtostwem
Prawidła
 Dostug których Dzieł Zaprowadzania Co-
 zysku z frontów natym miejscu uskuteczniore ywie
 le każda Miara lub każda część która od Drugich co
 do Produktu wypiewu yłpiewatku Ziarna ied rozniqasig
 tak jodług miary zwyczajney Stawozony jako też jod-
 dług Borydki w Ziarnie wypiewu ied intus.

59

SUMMARIUM

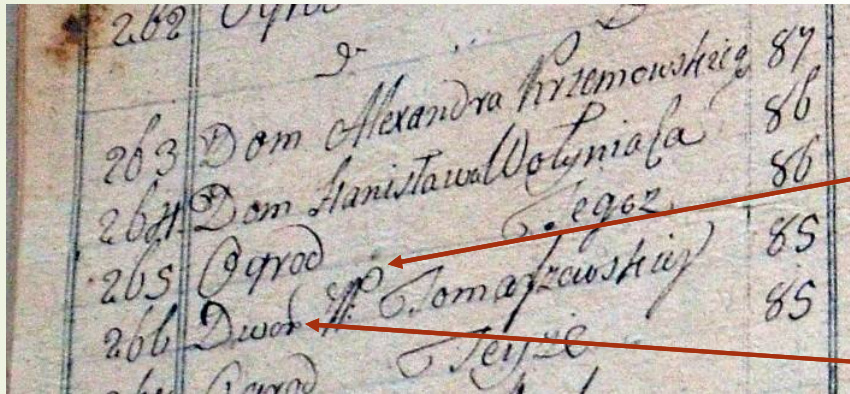
Preis Herrschaft
 Cyrkuł *Brodzki* Panstwo *Strumitowa Kamionka*
 Gemeinde
 Gromada *Miasto Kamionka Strumitowej.*

Liegt entfernt von dem nächsten Wochenmarkt : *Plasz* Meilen.
 Leży od naybliższego miejsca, w którym targi tygodniowe bywać zwykły,
 Mil.

Mittlere Preise	Srednia Cena			
Vom süßen Heu der Centner	fl.	fr.	Siana słodkiego Cetnar	Zł. R. kr.
» Sauren Heu der Cent.	fl.	fr.	Siana kwasnego Cetnar.	Zł. R. kr.
» Grummet der Centner	fl.	fr.	Potrawa Cetnar	Zł. R. kr.
» harten Holz die Klaf- ter, das Scheitl à 3 Schuh gerechnet. . .	fl.	fr.	Twardego drzewa sżznia- wego, polano 3 fłopy rachuiąc, Sazen . . .	Zł. R. kr.
» weichen Holz, nach ähnlichem Maaß. . .	fl.	fr.	Drzewa miętkiego teyze lamey Miary	Zł. R. kr.

Metryka józefińska – interpretacja

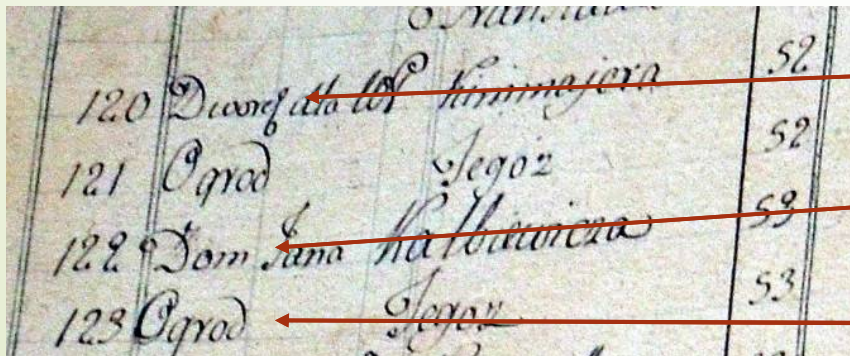

A photograph of a handwritten land register entry from the Josephine cadastre. The text is written in cursive and includes the following entries:

262	Ogród		
263	Dom	Alexandra hrzemenskigo	87
264	Dom	Stanisława Wolyniaka	86
265	Ogród	Segoż	85
266	Dwór	Tomazewskij	85

Tytulatura

Dwór

A photograph of a handwritten land register entry from the Josephine cadastre. The text is written in cursive and includes the following entries:

120	Dworek	Anna Kinnajera	52
121	Ogród	Segoż	52
122	Dom	Jana Kłobocznica	53
123	Ogród	Segoż	53

Dworek

Dom

Rodzaje upraw

Metryka józefińska – interpretacja

Translatu

687	Kramnica	Naftuty Horzhowicza	2
688	"	Chaj Brodzkiego	120
689	"	Michała Pernickiego	
690	"	Mendia Szyfrynego	1

Kramnica

Chałupa

Żydzi

110	Chatupa	Wojciecha Hymeniaka	313
111	Ogród	Segez	313
	D ^o	"	D ^o
112	Dom Jana	Grzeszety	315
113	Ogród	Segez	315
	D ^o	"	D ^o

Rusini

Polacy

Metryka józefińska – interpretacja

- **Dwór, dworek**
szlachta, wyżsi urzędnicy
- **Dom**
mieszczanin
mieszczanin-rolnik (jeśli oprócz domu i ogrodu posiada pola orne)
zamożny chłop (na wsi)
- **Chałupa**
chłop-kmieć (jeśli oprócz chałupy i ogrodu posiada pola orne)
chłop-chałupnik (jeśli posiada tylko chałupę lub ogród na niwie domowej)
plebejusz miejski
- **Kramnica, winnica, bydłobojnia, karczma itp.**
kupiec, rzemieślnik, przemysłowiec

Metryka franciszkańska

– części składowe

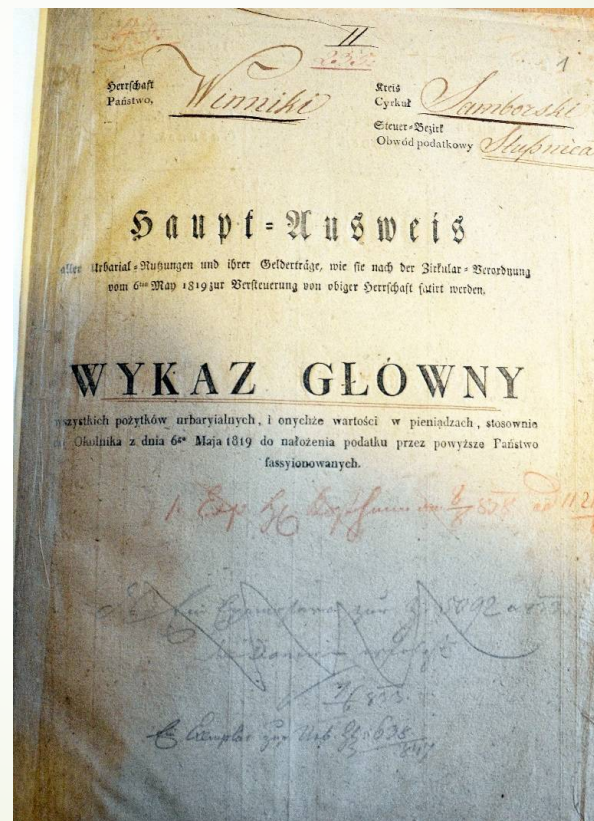
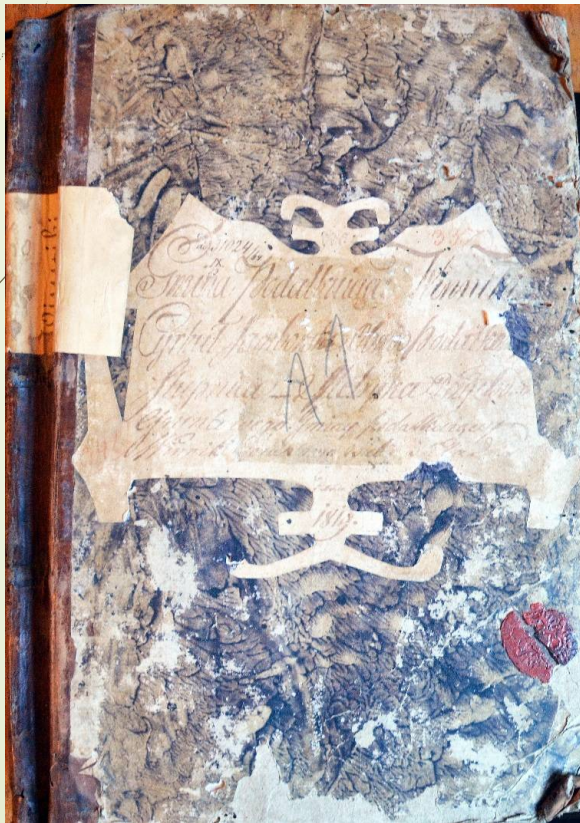
► **Najczęściej zachowane akta**

1. księga pomiarów
2. sumariusz szczegółowych arkuszy przychodu wszystkich posiadaczy gruntowych w porządku alfabetycznym
3. układ regulacji pańszczyzny i innych inwentarskich powinności według okólnika z 25 listopada 1846 roku

► **Dokumentacja uzupełniająca**

1. Wykaz główny wszystkich użytków urbarialnych i onychże wartość w pieniądzach, stosownie do okólnika z dnia 6 maja 1819 roku do nałożenia podatku przez powyższe państwo faszjonowanych (tzw. fasje z 1819 r. – 146/19)

Metryka franciszkańska – części składowe

Metryka franciszkańska – księga pomiarów

The image shows an open historical land register book with two pages. The left page contains a form with columns for 'Name des Grundbesizers', 'Imie gruntowego Posiadacza i Grantu', and 'Numer domu'. The right page contains a table with columns for 'Dreziabreyes Naturae', 'Waldungen', and 'Anmerkungen'. Handwritten entries are visible in the 'Name des Grundbesizers' and 'Imie gruntowego Posiadacza i Grantu' fields. Red arrows point from the text below to the 'Numer domu' field, the 'Imie i nazwisko, numer domu' field, and the 'Waldungen' table.

Name des Grundbesizers und des Grundstückes Nro. des Hauses		Imie gruntowego Posiadacza i Grantu		Numer domu	
<i>Włodzisław</i>		<i>Włodzisław</i>		<i>1</i>	

Dreziabreyes Naturae Trzylieny przyrostek w Naturze		Waldungen Laszy		Anmerkungen
Korcy		Wysokość zbiorów		Uwagi

Numery
topograficzne

Imię i nazwisko,
numer domu

Wysokość zbiorów oraz przychód
w układzie jednego roku

Metryka franciszkańska – sumariusz arkuszy

The image shows a page from a historical land register (metryka) with a table structure. The table has several columns and rows, with handwritten entries in cursive script. The columns are labeled as follows:

Ansz jeden Befizers kaedego Posiadacza		Einzigart Oberbros Jednorooczny przychod w pieniądzu								Zählische Grande steuer		Anmerkungen. Uwagi.
Rechtliche Eigentum prawni własności		Flächen- Maß Rozległość		Wiesen Pol orzech		Walden und Schuppen Pastwisk + Arządów		Zusam- men Ogółem		Rooczny podatki grun- towy		
Gründe Grunta		Zölle Mor. [L.S.]		fl. tr. Z.R. kr.		fl. tr. Z.R. kr.		fl. tr. Z.R. kr.		fl. tr. Z.R. kr.		
<i>Summarische</i>												
<i>Handwritten text in cursive script, including names and descriptions of land parcels.</i>												

Metryka franciszkańska – sumariusz arkuszy

Des Grundeigenthümers Właściciela Gruntu		Wohnort Miejsce zamieszkania		Neue topographische Zahlen. Nowe topograficzne liczby.	
Surname in alphabetical order, then first name. Nazwisko w porządku alfabetycznym, tudzież imię chrzestne		Haus Nr., Nummer des Hauses		Gründe Grunta	
1. Paulus...	14	Winiaki	300. 801	2.	200
2. ...	15	Dobro	271. 253. 1484	3.	1511
3. ...	16	Dobro	404. 502. 657. 680. 682. 700. 990. 1000. 1110. 1142. 1143. 1283. 1340. 1400. 2011. 2012. 2013. 1824. 1828.	11.	107. 3929

eigentliche Eigenschaft prawna własność		Fisken- Maß Rozległość		Einjähriger Weidtrag. Jednoroczny przychód w pieniądzu.						Zählerische Grunde- steuer Roczny podatek gruntowy		Anmerkungen. Uwagi.	
Gründe Grunta		Joche Mor.		fl. kr.		fl. kr.		fl. kr.		fl. kr.		fl. kr.	
2.	200	4	1/2	21	2	28	12	4	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2
3.	1511	4	1/2	25	230	12	4	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2
11.	107. 3929	4	1/2	12	120	2	4	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2	1/2

Imię i nazwisko,
numer domu,
miejsce
zamieszkania

Wyszczególnie
nie działek

Rodzaje
i liczba
działek

Powierzchnia
gospodarstwa, przychód
i roczny podatek

Metryka franciszkańska – interpretacja

Gemeinliche Eigenschaft Prawa Własność			Ausmessung Rozmiar		Betrag on
Rustikalne	Wolne	Dominikalne	in die Länge w dłuż	in die Breite w szerz	Summa wynosząca
Gründe Grunta			Klaftern Sazni		☐ Klaftern ☐ Sazni

Grunty dominikalne

dworskie, należące do dziedzica

Grunty wolne

nieobciążone powinnościami feudalnymi, np. szlachty zagrodowej (wolnej), kościołów, prebend, szpitali

Grunty rustykalne

obciążone powinnościami feudalnymi, np. chłopskie i uprawiane przez szlachtę czynszową

Dziękuję za uwagę